

Baltijas
ceļam 35

Baltijas ceļam 35

Baltijas ceļš

Šogad aprit 35 gadi kopš Baltijas ceļa – vienas no visu laiku vērienīgākajām nevardarbīgas pretošanās akcijām. Šī akcija bija nozīmīgs solis uz triju Baltijas valstu – Lietuvas, Latvijas un Igaunijas – neatkarības atjaunošanu.

Baltijas ceļš bija apspiestu tautu sauciens pēc taisnības, kas pāršalca visu pasauli. Kā nevardarbīgas pretošanās spēka apliecinājums tas iekļauts UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” dokumentālā mantojuma reģistrā.

“*Atmodas laiks bija satraucošs, jaunu vēsmu piepildīts. Kopā ar kaimiņiem, aizrautīgiem Latvijas patriotiem, devāmies Baltijas ceļā, lai sajustu cilvēku vienotību un gribasspēku, vēlmi būt brīviem.*

INGUNA SPAILE

“*1989. gada 23. augusts, kad nedrīkstēja palikt mājās. Ļaudis, braukuši ar auto, ar velosipēdiem, autobusus un kājām nākot, pulcējās, lai sadotos rokās un sajustu kopīgas domas spēku.*

DACE JAKOVIČA

Kad un kā?

1989. gada 23. augustā pulksten 19.00. triju PSRS okupēto republiku iedzīvotāji uz 15 minūtēm sadedzina rokās, lai nosodītu Baltijas valstu pretlikumīgo iekļaušanu Padomju Savienībā un prasītu brīvību. Šī akcija tika nosaukta par Baltijas ceļu.

Viļņu, Rīgu un Tallinu tovakar savienoja vairāk nekā 600 kilometrus gara cilvēku ķēde. Pēc dažādiem aprēķiniem, lielākajā Atmodas laika akcijā bija iesaistīts katrs ceturtais vai pat trešais Baltijas iedzīvotājs – kopā aptuveni divi miljoni cilvēku.

Akciju organizēja triju Baltijas valstu sabiedriski politiskās kustības: Latvijas Tautas fronte, Igaunijas Tautas fronte un Lietuvas tautas kustība “Sajūdis”.

“Bija ļoti silta un saulaina pievakare. Bijām atbraukuši ar autobusu, gandrīz visiem bija līdzī arī bērni, autobuss bija pilnams pilns. Lielie karogi bija vienmērīgi ik pēc gabaliņa, tos turēja braši, acīm redzami organizēti, puīši, mums pašiem lielo karogu nebija. Radio (tranzistori) gan bija daudziem.

SNIEDZE LAIVIŅA

“Neparasts satraukums, braucot pa Valmieras-Rūjienas ceļu garām simtiem automašīnu krellēm un meklējot savu vietu Brīvības ceļā. Milzīgs prieks un lepnums, ka Lietuva, Latvija un Igaunija ir tik vienas ceļā uz brīvību. Kaut arī maza valsts, tomēr sapnis par brīnumskaistu Latviju tik liels.

SANDRA KAUFMANE

Mērķi

Akcija “Baltijas ceļš” tika sarīkota tieši 50 gadus pēc tam, kad bija noslēgts noziedzīgais Molotova–Ribentropa pakts, kas pazīstams arī kā Hitlera–Staļina pakts. Ar šo slepeno Padomju Savienības un nacistiskās Vācijas vienošanos Eiropa bija sadalīta abu lielvaru ietekmes zonās. 1940. gadā šis dokuments pārtapa realitātē – PSRS okupēja suverēnās Baltijas valstis. Pēc Otrā pasaules kara PSRS vadītāji noliedza slepenās vienošanās pastāvēšanu un Baltijas republikās runāšana par to bija krimināli sodāms noziegums.

Baltijas ceļa mērķi bija:

- pieprasīt, lai Padomju Savienība atzīst Hitlera–Staļina paktu un tā slepenos protokolus par spēkā neesošiem kopš parakstīšanas brīža;
- pierādīt pasaulei, ka prasība pēc neatkarības ir Baltijas valstu tautu griba;
- demonstrēt Baltijas tautu apņēmību vienotām atgriezties Eiropā.

“Toreiz bija neparasta sajūta – it kā “nirsti” milzīgā, nenovēršamā vēsturiskā pagriezienā.

AGNESE BRANGULE

“Raudot dziedājām Latvijas himnu, nezinot, kas notiks tālāk. Vēl emocionālāks šis pasākums bija mūsu radiem no ASV, jo visa ģimene kopā viņi bija Latvijā pirmo reizi.

LAUMA ĻAKSA

Mantojums

Baltijas ceļš atspoguļojās pasaules ziņu virsrakstos un pievērsa starptautisku uzmanību baltiešu dziedošajai revolūcijai. Vairākās pasaules pilsētās notika solidaritātes apliecināšanas mītiņi. Gūstot iedvesmu no Baltijas ceļa, dzīvā ķēde tika atkārtota Kišiņevā, bet 1990. gada janvārī rokās sadevās ukraiņi no Ļvivas līdz Kijivai.

Neilgi pēc Baltijas ceļa akcijas krita Berlīnes mūris, Čehoslovākijā sākās Samta revolūcija, Rumānijā krita Čaušesku režīms. Visās valstīs, kas pēc Otrā pasaules kara bija pakļautas PSRS diktātam, sākās strauji demokratizācijas procesi.

1989. gada beigās arī PSRS bija spiesta atzīt, ka šāda padomju un nacistu vienošanās ir pastāvējusi, un pasludināja to par spēkā neesošu. Lietuviešiem, latviešiem un igauņiem pavērās ceļš uz miermīlīgu atdalīšanos no PSRS un savu valstu atjaunošanu. Pirmā neatkarības atjaunošanas deklarāciju 1990. gada martā pieņēma Lietuva, maijā tai sekoja Latvija un Igaunija.

“Pēc tāda mēroga Baltijas tautu spēka demonstrācijas valstisku atjaunošana būs tikai laika jautājums.

— MĀRIS ZVAIGZNE

“Tādi mēs bijām – ar neaprakstāmu kopības sajūtu, pozitīvas enerģijas plūsmu, ar domām par mūsu mīļās zemes, tautas pastāvēšanu un vienotību nākotnē, ikviena sirdī.

— BAIBA VIKMANE

Materiāls tapis sadarbībā ar Latvijas Nacionālā vēstures muzeja
Tautas frontes muzeja nodaļu.

Izmantotas fotogrāfijas, ko projektam "Gadsimta albums" iesūtījuši
Baltijas ceļa dalībnieki Guntis Birkmanis, Ģirts Briedis, Kārlis Kalseris,
Valentīns Edmunds Klešņiks, Agrita Ozola, Rita Anna Paipala, Elizabete
Rasļenoka, Lauma Strazdiņa, Harijs Viksne, Krāslavas Vēstures un
mākslas muzejs, kā arī bukletā minēto personu atmiņu stāsti.

Kā izdevās noorganizēt tik vērienīgu akciju laikā,
kad nebija ne viedtālrunu, ne sociālo tīklu?
Kas bija Baltijas ceļa panākumu atslēga?

Noskaties video:
<https://youtu.be/vGY09pl6t-k>

Latvijas Republikas Saeima, 2024

